

Religion og etikk

Fellesfag studieforberevende

Omfang: 56 årstimer (2 uketimer)

Fagets formål og perspektiv

Religion og etikk er et kunnskapsfag og et holdningsdannende fag. Faget formidler kunnskap om ulike religiøse, filosofiske og livssynsmessige tradisjoner i norsk, europeisk og internasjonal sammenheng, og bidrar til forståelse for kulturelt mangfold og identitet. En historisk tilnærming, vil bidra til å se fremveksten av religioner og livssyn i et bevissthetsmessig utviklingsperspektiv.

Gjennom etisk refleksjon vil faget kunne gi elevene rammer for å undersøke og klargjøre hva som er godt og rett for individ og samfunn i dag og i fremtiden, og på den måten utvikle elevens egen dømmekraft. Faget vil også gi elevene kunnskap om og øvelse i å gjenkjenne, forstå og reflektere over ulike holdninger, verdier og livssyn, og gi elevene kunnskap og øvelse i å identifisere og ta stilling til ulike dilemmaer i sin egen samtid der ulike livssyn møtes og religiøse spørsmål diskuteres.

Som holdningsdannende fag skal religion og etikk gi rom for refleksjon over egen identitet og egne livsvalg, og bidra til å stimulere hver enkelt elev i arbeidet med livstolkings- og holdningsspørsmål. Gjennom åpne samtaler og refleksjon over grunnleggende verdier som menneskeverd og respekt for naturen, vil faget også bidra til at elevene utvikler forståelse for menneskerettighetene, for hva det vil si å være ansvarlige medborgere, og hva det vil si å bidra til et bærekraftig samfunn. Faget utdyper elevenes demokratiforståelse ved å gi dem kunnskap om religion og livssyn i et majoritets-, minoritets- og urfolksperspektiv.

Kjerneelementer

Religioner og livssyn

Faget skal gi kunnskap om og forståelse for religioner og livssyn lokalt, nasjonalt og globalt og på individ-, gruppe- og tradisjonsnivå. Elevene skal også få innsikt i hvordan religioner og livssyn inngår i historiske prosesser og henger sammen med samfunnsendringer og kulturarv. Elevene skal bli kjent med mangfoldet av religioner og livssyn, og de skal være kjent med de ulike tradisjonenes indre mangfold. Faget skal gi grunnlag for refleksjon over majoritets-, minoritets- og urfolksperspektiver.

Utforsking og metode

Elevene skal ha kjennskap til ulike syn på og definisjoner av religioner og livssyn. Gjennom en utforskende, dialogisk, og kunnskapsbasert tilnærming skal elevene kunne redegjøre for og diskutere religioner og livssyn som sammensatte fenomener som må forstås i lys av kulturhistoriske og samfunnsmessige sammenhenger. Gjennom analyse av og kritisk refleksjon over kilder, normer og definisjonsmakt, vil elevene kunne utvikle et mer sammensatt bilde av, forståelse for og tilnærming til ulike religioner og livssyn.

Filosofisk og etisk refleksjon

Faget handler om ulike måter mennesker har nærmet seg spørsmål om mening, identitet og virkelighetsbilde gjennom religioner, livssyn, etikk og filosofi. Faget skal gi rom for refleksjon, filosofisk samtale og undring gjennom å utforske eksistensielle spørsmål. Ved hjelp av egen erfaringsbakgrunn, innlevelse og anvendelse av ulike etiske modeller og begreper, skal elevene identifisere og drøfte etiske dilemmaer og eksistensielle og filosofiske spørsmål og temaer. Faget skal gi elevene mulighet til å utvikle egne synspunkter og holdninger i møte med andre gjennom innenfra- og utenfraperspektiver og gjennom dialog og refleksjon over likheter og forskjeller. Gjennom etisk refleksjon vil elevenes egen dømmekraft, betydningen av egne livsvalg i et personlig, et samfunnsmessig og et utviklingshistorisk perspektiv, utfordres og utvikles. Filosofisk tenkemåte og teori gir elevene redskaper til å analysere argumentasjon og påstander.

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at elevene skal kunne

- gjøre rede for og reflektere rundt sentrale trekk ved ulike religioner og livssyn, herunder de fem verdensreligionene og skriftløse religioner
- gjøre rede for og sammenligne ulike religioners egenart og se dem i en bevissthetshistorisk sammenheng
- reflektere rundt den rollen ulike religioner og livssyn spiller i dag
- utvise egen dømmekraft og kritiske tenkning ved å utforske og reflektere over eksistensielle spørsmål og svar
- redegjøre for og analysere hovedtrekkene i religiøse og sekulære etiske metoder og teorier
- anvende moralfilosofiske teorier og metoder til å drøfte menneskeverd og naturens egenverdi i lys av den historiske og teknologiske utvikling
- analysere og vurdere ulike kilder til kunnskap om religioner, livssyn og etikk
- utvise etisk refleksjon knyttet til digitale arenaer og egen og andres digitale identitet
- utforske og drøfte ideer om mennesket slik de kommer til uttrykk i ulike filosofiske tradisjoner
- reflekterer rundt og drøfte ulike former for religions- og livssynskritikk.
- diskutere problemstillinger knyttet til gruppebaserte fordommer, rasisme og diskriminering
- gjøre rede for og analysere religion og livssyn i et majoritets-, minoritets- og urfolksperspektiv med vekt på Sàpmi/Sàbme/Saepmie og Norge.

Innhold og arbeidsmåter

Opplæringen i faget vil etterstrebe at elevenes individuelle faglige utvikling må foregå i et åpent fellesskap gjennom en dialogbasert undervisning. Gjennom dialog, filosofiske samtaler vil

eksistensielle spørsmål og svar bli gjenstand for utforskning. Elevene vil møte på og må kunne forholde seg til spørsmål det er dyp uenighet om.

En dialogbasert metode vil ivareta, utvikle og utfordre elevenes tilnærming til og bearbeiding av fagstoffet. Elevene vil kunne øve og utvikle etisk refleksjon, gjennom å lese og diskutere filosofiske tekster, gjennom skriftlige presentasjoner og drøftinger, gjennom deltakelse i filosofiske samtaler, og gjennom førstehåndskildemøter. Gjennom dialogisk dybdelæring vil elevene kunne øve og utvikle etisk refleksjon og kritisk tenkning. En dialogisk prosess kan i tillegg til samtalen knytte seg til veiledning, individuelle- og samskrivingsoppgaver, samtaler mellom lærer-elev og elev-elev, forarbeid og samarbeid i forberedelsesprosessen mot og gjennomføringen av en fagsamtale, samt dialogbaserte møter med førstehåndskilder, for eksempel møter med representanter for trossamfunn og livssyn.

Slik kan opplæringen legge til rette for at elevene øver og utvikler kritisk dømmekraft og erkjenner betydningen av egne livsvalg i et personlig, samfunnsmessig og utviklingshistorisk perspektiv. Faget vil kunne utdype elevenes demokratiforståelse gjennom å gi dem kunnskap om religion og livssyn i et majoritets-, minoritets- og urfolksperspektiv. En historisk tilnærming, vil bidra til å se fremveksten av religioner og livssyn i et bevissthetsmessig utviklingsperspektiv. Gjennom fagsamtaler eller elevforedrag vil man kunne belyse og reflektere rundt ulike etiske spørsmål, dilemmaer og situasjoner.

Vurdering

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i religion og etikk når de bruker fagets metoder og kunnskaper om religioner, livssyn, etikk og filosofi i utforskning av sentrale problemstillinger i faget. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke rådene for å utvikle kompetansen sin i religion og etikk. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i religion og etikk. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Underveisvurderingene skal både peke framover og slik være en del av en læringsprosess, individuelt eller i fellesskap, der veiledning om fagkunnskap, metode og faglig utvikling, vil være sentrale elementer og peke framover mot en sluttvurdering.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i Religion og etikk ved avslutningen av opplæringen etter Vg3. Sluttvurderingen bygger på tilstrekkelig mange og ulike vurderingssituasjoner, der fagets ulike kompetansemål er representert. Læreren skal sette karakter i Religion og etikk basert på kompetansen elevene har vist når de har kommunisert kunnskaper og forståelse i faget. Elevene skal ha én standpunkt karakter.